

IV

(Tájékoztatók)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

TANÁCS

A Tanács 2010. november 19-i következtetési a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásról

(2010/C 327/05)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

TEKINTETTEL AZ ALÁBBIAKRA:

az EU – először 2001-ben, Göteborgban elfogadott ⁽¹⁾, majd a későbbiekben 2006-ban és 2009-ben felülvizsgálta ⁽²⁾ – fenntartható fejlődési stratégiája, amely a fenntarthatóságra vonatkozóan hosszú távú keretet nyújt, amelyben a gazdasági növekedés, a társadalmi kohézió és a környezetvédelem kéz a kézben járnak, továbbá amely kiemeli az oktatás kulcsfontosságú szerepét, hangsúlyozva, hogy az oktatás a szokásbeli változások előmozdításának és annak előfeltétele, hogy valamennyi polgár megszeresse a fenntartható fejlődés eléréséhez szükséges kulcsfontosságú kompetenciákat,

a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás évtizede (2005–2014) elnevezésű ENSZ-kezdeményezés ⁽³⁾, amely arra törekszik, hogy a fenntartható fejlődés elveit, értékeit és gyakorlatait az oktatás és a tanulás minden területére beépítse, valamint a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásról szóló, 2009. évi bonni UNESCO-világkonferencia ⁽⁴⁾, melynek zárónyilatkozatában a felek egyetértettek abban, hogy a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásba irányuló beruházással a jövőbe fektetünk be, sőt az egyes esetekben életmentő intézkedésnek bizonyulhat,

az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2006. december 18-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás ⁽⁵⁾, amely annak biztosítására hívja fel a tagállamokat, hogy minden polgár rendelkezzen az ahhoz szükséges kulcskompetenciákkal, hogy rugalmasan alkalmazkodni tudjon a változó világhoz, amelyben minden szorosan összekapcsolódik. A meghatározott nyolc kulcskompetencia kölcsönösen támogatja egymást, és olyan készségeken alapul, mint a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás, a kreativitás, a kezdeményező-készség, a döntéshozatal, amelyek mindegyike alapvető

fontosságú a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célok megvalósításához. Ebben az összefüggésben különös jelentőséggel bírnak az alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén, valamint a szociális és állampolgári kompetenciák,

az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszere („Oktatás és képzés 2020”) ⁽⁶⁾, amely hangsúlyozza, hogy az oktatásnak és a képzésnek kulcsszerepet kell játszania számos társadalmi-gazdasági, demográfiai, környezetvédelmi és technológiai kihívás kezelésében, melyekkel Európa és polgárai jelenleg és az elkövetkező években szembe-sülnek,

a foglalkoztatást és növekedést célzó Európa 2020 stratégia ⁽⁷⁾, amely az Európai Uniót olyan intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasággá kívánja alakítani, amely képes arra, hogy a foglalkoztatás, a termelékenység és a társadalmi kohézió magas szintjét eredményezze, és amelyhez az oktatás és a képzés jelentős mértékben hozzájárulhat, amint azt a stratégia is kiemeli;

ELISMERI, HOGY:

1. az Európai Unió számos egymáshoz kapcsolódó kihívással néz szembe a 21. század elején, ideértve a globális pénzügyi válság gazdasági és társadalmi következményeit, az éghajlat-változást, a csökkenő vízkészleteket és energiaforrásokat, a csökkenő biológiai sokféleséget, az élelmezésbiztonságot fenyegető veszélyeket és az egészségügyi kockázatokat;
2. a folyamatosan változó világban valamennyi európai polgárnak rendelkeznie kell az ahhoz szükséges ismeretekkel, készségekkel és attitűdökkel, hogy a környezeti, társadalmi, kulturális és gazdasági következmények egyidejű, megfelelő figyelembevétel mellett megérthesse és kezelni tudja a modern élet kihívásait és összetettségét, és kivehesse részét a globális felelősségvállalásból;

⁽¹⁾ Az Európai Tanács 2001. június 15–16-i következtetési (SN 200/01).

⁽²⁾ 10917/06, illetve 16818/09.

⁽³⁾ www.unesco.org/eu/esd

⁽⁴⁾ www.esd-world-conference-2009.org

⁽⁵⁾ HL L 394., 2006.12.30.

⁽⁶⁾ HL C 119., 2009.5.28.

⁽⁷⁾ Az Európai Tanács 2010. március 25–26-i következtetési (EUCO 7/1/10 REV 1).

3. A zöld munkahelyekhez szükséges készségekről szóló 2010. évi jelentés⁽¹⁾ hangsúlyozza, hogy a jövőben minden munkahelynek hozzá kell járulnia a forráshatékonyság folyamatos fejlesztéséhez, továbbá hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kialakítása jobban függ a meglévő készségek fejlesztésétől és a fenntartható fejlődés szempontjainak a tanulás meglévő területeibe történő beépítésétől, mint a „zöld szakértelem” előmozdításától;
4. az egész életen át tartó tanulás távlatában a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás alapvető fontosságú a fenntartható társadalom megvalósítása szempontjából, és ezért egyaránt kívánatos a formális oktatás és képzés minden szintjén, valamint a nem formális és az informális tanulásban is;

HANGSÚLYOZZA, HOGY:

1. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás számottevően hozzájárulhat mind az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának, mind pedig az új Európa 2020 stratégia eredményes végrehajtásához;
2. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás legfontosabb szerepe az, hogy az egyéneket és a csoportokat felvértezze a tudatos választáshoz szükséges ismeretekkel, készségekkel és attitűdökkel, mely választásoknak köszönhetően a világot olyanná alakíthatják, illetve olyannak őrizhetik meg, amelyet ők maguk és a jövő nemzedékek egyaránt olyan helynek tartanak, ahol lehet élni és dolgozni. Az oktatási intézményeknek, a helyi közösségeknek, a civil társadalomnak és a munkáltatóknak mind kulcsfontosságú szerepük van az ilyen kompetenciák kifejlesztésében és előmozdításában;
3. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás alapvetően befolyásolja, hogy miként gondolkodunk összetett világunkról és hogyan viselkedünk. Olyan értékeket, elveket és gyakorlatokat mozdít elő, amelyek segítenek az embereknek abban, hogy hatékonyan és határozottan reagáljanak a jelenlegi és az új kihívásokra. Ezért hatással van az oktatás és a képzés minden szintjére, ami túlmutathat azon, hogy a fenntartható fejlődést pusztán egy újabb tantárgyként építsük be a tantervbe;
4. a fenntarthatóság fontos szerepet tölthet be az egész életen át tartó tanulás nemzeti stratégiáiban, és azt az oktatás és a képzés minden szintjén a minőség javítását célzó eszközként lehet használni;

ÚGY VÉLI, HOGY:

1. az oktatás és a képzés elengedhetetlen a fenntarthatóbb Európa és a fenntarthatóbb világ megvalósításához. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatást úgy kell tekinteni, mint amely döntő fontosságú az egész életen át tartó tanulás folyamatában, és azt adott esetben az oktatás és a képzés minden szintjébe és területébe be kell építeni a polgárok arra vonatkozó képességeinek megerősítése érdekében, hogy megbirkózzanak a küszöbön álló, előre nem látható problémákkal, és hosszú távú megoldásokat találjanak azokra az életük során felmerülő számos különböző helyzetben;
2. a fenntartható fejlődés három alappillérevel (gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi pillér) kiegyensúlyozott és integrált módon kell foglalkozni;
3. számos tagállamban a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás egyes vonatkozásai már szerepelnek a környezetvédelmi, a

globális, az egészségügyi és az emberi jogi oktatásban, a békére nevelésben, az állampolgári ismeretek oktatásában, valamint a fogyasztókkal és a fejlesztéssel foglalkozó, illetve a pénzügyi oktatásban, kiindulópontot biztosítva ahhoz, hogy a fenntartható fejlődés szempontjai beépülhessenek az egész életen át tartó tanulás folyamatába;

4. alapvető fontosságú, hogy az emberek jobban megismerjék és megértsek a fenntartható fejlődést és az azt szolgáló oktatást;
5. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásnak értékeken alapuló és interdiszciplináris tanulásra kell épülnie, ami előmozdítja a rendszerekben való gondolkodást és tanítást, és ami új ismeretek, készségek és attitűdök elsajátítását teszi lehetővé. Hangsúlyoznia kell a kreatív gondolkodást, az innovációt és a hosszú távú perspektívát, különösen a jövő nemzedékek iránti felelősségünket. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatás nem önálló tantárgy, hanem inkább olyan alapul szolgáló elvek és értékek – mint például az igazságosság, a méltányosság, a tolerancia, a megfelelés és a felelősség⁽²⁾ – ötvözete, amelyeket transzverzálisan kell közvetíteni. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatás a foglalkoztathatóság javításához szükséges kompetenciák fejlesztéséhez is hozzájárulhat. Mivel a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos készségeket legjobban személyes tapasztalatokon keresztül lehet elsajátítani, a tanulási folyamatnak lehetőség szerint a befogadó tanulásra, a cselekvésre és a motivációra kellene irányulnia;
6. összetettsége és átfogó jellege miatt a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás különösen hasznos eszköznek bizonyulhat a tanulók transzverzális kulcskompetenciáinak fejlesztéséhez [...];
7. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatást végrehajtása során minden oktatási szinthez hozzá kell igazítani, hogy figyelembe vegye az egyes szintek sajátosságait. Az iskolaelőkészítő oktatás elkezdheti a folyamatot, olyan alapértékeket, alapismereteket és alapvető viselkedési mintákat mozdítva elő a gyermekeknek, amelyek később a fenntarthatósággal kapcsolatos további tanulás alapjául szolgálhatnak. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatás az alapfokú oktatásban és a középfokú oktatás alsó szintjén összpontosíthat a figyelemfelkeltésre és a kulcskompetenciák fejlesztésére, és azt az adott helyzet és a tanulás későbbi szakaszainak figyelembevétele céljából ki lehet igazítani. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatást a szakképzés és a felsőoktatás szintjén meg kell erősíteni, és a figyelemnek a speciálisabb készségek és a különböző szakmákhoz szükséges kompetenciák fejlesztésére, valamint az olyan kérdések kezelésére kell összpontosulnia, mint például az egyének és a közösségek felelős döntéshozatala vagy a vállalati társadalmi felelősségvállalás témaköre;
8. a tanárképzésnek és továbbképzésnek kulcsszerepet kell kapnia a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás távlatának a kialakításában és annak meghatározásában, hogy miként lehet azt konkrétan megvalósítani az iskolákban, a szakképzésben és a felsőoktatási intézményekben. Attól függően, hogy általában mit tanítanak, a tanárok és az oktatók az oktatás és képzés minden szintjén számos sajátos pedagógiai kihívással néznek szembe egy olyan transzverzális tantárgy tanításakor, mint amilyen a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás, és ezért megfelelő képzésre lesz szükségük;

⁽¹⁾ Cedefop: A zöld munkahelyekhez szükséges készségek (Skills for Green Jobs), Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2010.

⁽²⁾ Lásd a Bonni Deklaráció 8. pontját (http://www.esd-world-conference-2009.org/fileadmin/download/ESD2009_Bonn_Declaration080409.pdf).

9. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás „egész iskolás” megközelítésének kidolgozása segíthet kiaknázni a tanulók és a hallgatók motivációját és elkötelezettségét, illetve fejleszteni kritikus gondolkodásukat és általánosságban az oktatásban szerzett tudásszintjüket. Az oktatási intézményeknek minden szinten maguknak is arra kell törekedniük, hogy fenntartható szervezetek legyenek, és példaként szolgáljanak a fenntartható fejlődés elveinek politikájukba és gyakorlatukba történő beépítése révén, nevezetesen azért, hogy energiát takarítsanak meg, természeti erőforrások felhasználásával építkezzenek és dolgozzanak, valamint fenntartható beszerzési és fogyasztási politikákat alakítsanak ki. Iskolai környezetben ehhez az összes érintett fél (az iskolavezetők, a tanárok, a diákok, az igazgatótanács, az adminisztratív és kísérő személyzet, a szülők, a nem kormányzati szervezetek, a helyi közösség és az üzleti vállalkozások) aktív részvétele szükséges;

ENNEK MEGFELELŐEN FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY:

hozzák meg a megfelelő intézkedéseket az adott – helyi, regionális vagy országos – illetékességi szinteken, ezzel ösztönözve a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás továbbfejlesztését és alkalmazását, és azt, hogy az minden szinten beépüljön az oktatási és képzési rendszerekbe, a nem formális és az informális tanulás, valamint a formális tanulás területén egyaránt. Ezek az intézkedések mindenekelőtt a következőkre terjedhetnek ki:

a) annak biztosítása, hogy a szakpolitikai, a szabályozási, az intézményi és a működési keretek támogassák a fenntartható fejlődést szolgáló oktatást, és különösen, hogy:

- a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó, a polgárok személyes, társadalmi és szakmai fejlődését célzó nemzeti stratégiák elemévé váljon,
- a fenntartható fejlődést szolgáló oktatást adott esetben beépítsék a tantervekbe,
- a fenntarthatósággal kapcsolatos kihívások kezelését célzó, interdiszciplináris és az egész tantervre kiterjedő megközelítéseket dolgozzanak ki és alkalmazzanak az oktatás minden szintjén,
- tevékenyen támogassák a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatban az „egész iskolás” megközelítést, többek között a forrásait fenntartható módon használó intézmények előtt álló akadályok megszüntetése révén;

b) a tanároknak, az oktatóknak, az iskolai személyzetnek és az iskolavezetőknek az ahhoz szükséges tudatossággal, ismeretekkel és kompetenciákkal való felvértezése, hogy előmozdíthassák a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás alapjául szolgáló elveket, és beépíthessék azokat a tanítással és az iskolavezetéssel kapcsolatos megközelítéseikbe, különösen az alábbiak által:

- az oktatás és képzés minden szintjén a tanárok, az oktatók és az iskolavezetők figyelmének felhívása a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás jelentőségére, és az abból származó előnyökre, ha azt mint a transzverzális kulcskompetenciák előmozdítását célzó, különösen hasznos eszközt használják,
- annak biztosítása, hogy a tanárok és az oktatók – alapképzés és továbbképzés révén – rendelkezzenek a szükséges ismeretekkel a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos összetett kérdések tanításához, vala-

mint számukra a fenntartható fejlődést szolgáló oktatáshoz szükséges megfelelő és naprakész eszközök és tanulási segédanyagok biztosítása,

- az egy intézményen belüli tanárok közötti multi- és interdiszciplináris együttműködés ösztönzése a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos, több területet érintő kérdések oktatásának és tanulásának elősegítése céljából,
- a különböző intézményekben oktató tanárok közötti hálózatépítés – így az online hálózatépítés – előmozdítása a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás folyamatos fejlesztésének és az azzal kapcsolatos új gondolatok cseréjének biztosítása céljából,
- a szülőkkel, a helyi közösséggel és az összes egyéb érdekelt féllel folytatott együttműködés megerősítése és az említettek nagyobb arányú részvételének az előmozdítása;

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT ÉS A BIZOTTSÁGOT, HOGY SAJÁT HATÁSKÖRÜKÖN BELÜL:

támogassák a fenntartható fejlődést szolgáló oktatást, és mozdítsák elő e tanácsi következtetéseket azáltal, hogy:

- i. mind az EU fenntartható fejlődési stratégiájának, mind pedig az *Európa 2020* stratégiának a keretében törekednek a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás figyelembevételére;
- ii. előmozdítják a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos kutatásokat és ismereteket, különösen azokon a területeken, ahol kevés a tapasztalat és a rendelkezésre álló kutatási adat, úgymint a szakképzésben és a felsőoktatásban;
- iii. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás kérdésében előmozdítják az oktatási intézmények közötti hálózatépítést, optimálisan kiaknázzák a meglévő hálózatokat, és partnerségek kialakítása révén minden szinten megerősítik a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos együttműködést, többek között az alábbiak ösztönzésével:
 - az iskolák közötti országos és határokon átnyúló együttműködés,
 - az oktatási intézmények, az üzleti vállalkozások és/vagy a nem kormányzati szervezetek közötti partnerségek,
 - a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos kutatói hálózatok;
- iv. az *egész életen át tartó tanulással kapcsolatos tudástár (KSLLL)* honlapján⁽¹⁾ a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásról szóló összefoglalóban azonosítják és összegzik a bevált gyakorlatokat;
- v. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos kérdéseket kiemelten kezelik az egész életen át tartó tanulás programjában és más releváns, meglévő vagy jövőbeli programokban;
- vi. optimálisan kiaknázzák az önkéntesség európai évében (2011) rejlő lehetőségeket, a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásra és az oktatási intézmények, a vállalkozások és a nem kormányzati szervezetek közötti partnerségekre, valamint az e területen folyó önkéntes tevékenységekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok nagyobb mértékű láthatóságára összpontosítva;

⁽¹⁾ www.kslll.net

vii. mérlegelik a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás felvételét az oktatással és képzéssel kapcsolatos („Oktatás és képzés 2020”) stratégiai keretrendszer következő ciklusának kiemelt területei közé.

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

járuljon hozzá a tagállamoknak a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás támogatására irányuló erőfeszítéseikhez, és mozdítsa elő e tanácsi következtetéseket, mégpedig azáltal, hogy:

i. egy szakpolitikai kézikönyv, továbbá az oktatási intézmények és a tanárok számára készült iránymutatások kidolgo-

zása céljából a társaktól való tanulásra irányuló tevékenységeket szervez a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás egyes vonatkozásairól, mint például a tanárképzésről, az „egész iskolás” megközelítésről és a fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos partnerségekről;

ii. a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás terén megerősíti az együttműködést az egyéb nemzetközi intézményekkel, különösen az UNESCO-val és az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságával.